

Apkopojums. Meži Eiropas Savienības klimata un enerģētikas politikā

Avots: Latvijas meža īpašnieku un apsaimniekotāju konfederācija

Meža nozari ietekmē vairākas ES klimata un enerģētikas politikas jomas.

ES līgumos nav iekļauta kopēja Savienības mežsaimniecības politika. Tomēr ar mežiem saistīti jautājumi ir iekļauti vairākās ES nozaru politikas jomās. Jo īpaši lauksaimniecības, vides, klimata un enerģētikas politikas jomās ir vairākas regulas un direktīvas, kas tieši vai netieši ietekmē arī mežsaimniecību un ar mežu saistīto nozari. Klimata un enerģētikas politikas gadījumā ar mežsaimniecības nozari saistītie tiesību akti ietver LULUCF (ZIZIMM – zemes izmantošana, zemes izmantošanas maiņa un mežsaimniecība) regulu, Atjaunojamo energoresursu direktīvu un taksonomijas klimata kritērijus.

LULUCF regulā ir noteikts, kā aprēķina oglekļa piesaistītājus un kā tos ņem vērā klimata mērķos.

Jaunā LULUCF regula tika pieņemta 2023. gada aprīlī, un tās mērķis ir ciešāk sasaistīt zemes izmantošanas nozari ar klimata politikas ietvaru, vienkāršot aprēķinus un samazināt ziņošanas slogu salīdzinājumā ar iepriekšējo LULUCF regulu, kas tika pieņemta 2018. gadā.

Atjaunojamo energoresursu direktīvā iekļauti ilgtspējības kritēriji attiecībā uz enerģētisko biomasu

Pašreizējā 2018. gada Atjaunojamo energoresursu direktīvā (RED II) ir iekļauti ilgtspējības kritēriji enerģētikā izmantojamai biomasai, piemēram, meža šķeldai. Ilgtspējas kritēriju mērķis ir nodrošināt, ka pieaugošā bioenerģijas izmantošana ES nodrošinās ievērojamu siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumu salīdzinājumā ar fosilajiem kurināmajiem. Papildus siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas prasībām ilgtspējas kritērijos ir iekļautas arī prasības attiecībā uz biomasas audzēšanu mežos, laukos un pļavās.

Komisija 2021. gada jūlijā publicēja priekšlikumu atjauninātai RED direktīvai (RED III), kas ir daļa no Fit for 55 tiesību aktu kopuma. Galvenais mērķis ir palielināt ES 2030. gada atjaunojamās enerģijas mērķi no 32 % līdz 40 %. Atjauninātajā direktīvā ir iekļautas arī izmaiņas pantos par ilgtspējības kritērijiem attiecībā uz enerģētisko biomasu. Ierosinātos direktīvas grozījumus Padome pabeidza 2022. gada jūnijā un Eiropas Parlaments otrajā vietā 2022. gada septembrī. 2023. gada rudenī direktīva tiks publicēta.

Taksonomijas regulējums un klimata kritēriji ilgtspējīgas finansēšanas jomā

ES Taksonomijas regulas (2020) mērķis ir izveidot ES mērogā saskaņotu ekoloģiski ilgtspējīgu saimniecisko darbību, tā dēvētā “Zaļā ieguldījuma”, definīciju. Taksonomijas regulā ir definēti seši mērķi: klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām, ūdens resursu un okeānu ilgtspējīga izmantošana un aizsardzība, pāreja uz aprites ekonomiku, piesārņojuma novēršana un bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu aizsardzība un atjaunošana. Komisija pieņems deleģētos aktus saskaņā ar taksonomijas regulu. Deleģētais akts par tehniskajiem kritērijiem darbībām, kas būtiski veicina klimata pārmaiņu seku mazināšanu un pielāgošanos tām, tika pieņemts 2021. gada jūnijā. Klimata pārmaiņu seku mazināšanai ir noteikti kritēriji deviņām nozarēm un 88 dažādām darbībām. No pašlaik izstrādes stadijā esošajiem tehniskajiem kritērijiem mežus īpaši ietekmē kritēriji, kas būtiski veicina bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu aizsardzību un atjaunošanu.

Priekšlikums regulai par oglekļa dioksīda piesaistes sertifikāciju

Eiropas Komisija 2022. gada novembrī publicēja priekšlikumu regulai par oglekļa dioksīda emisiju kvotu sertifikāciju. Oglekļa kompensācijas attiecas uz oglekļa dioksīda aizvākšanu no atmosfēras gan ar oglekļa sekvestrāciju zemes izmantošanas sektorā, gan ar tehnoloģiskām metodēm. Mērķis ir veicināt gan inovatīvas oglekļa dioksīda uztveršanas tehnoloģijas, gan oglekļa audzēšanas risinājumus. Oglekļa piesaistes sertifikācija ir paredzēta, lai nodrošinātu atsaucē sistēmu oglekļa kredītu ieviešanai, metodēm un tirdzniecībai ES dalībvalstīs. Komisija ir

izveidojusi ekspertu grupu oglekļa emisiju kompensāciju jautājumos, lai strādātu pie regulas deleģētajiem aktiem, kuros noteiktas prasības attiecībā uz oglekļa emisiju kompensācijām dažādiem pasākumiem.

Komisijas paziņojums par ilgtspējīgiem oglekļa cikliem

Eiropas Komisija 2021. gada decembrī publicēja paziņojumu par ilgtspējīgiem oglekļa cikliem, kurā izklāstīti veidi, kā palielināt oglekļa izvadi no atmosfēras, pārstrādi un uzglabāšanu, lai līdz 2050. gadam sasniegtu klimatneitralitāti. Paziņojumā aplūkoto veidu piemēri ietver oglekļa dioksīda piesaistes lauksaimniecības praksi, apmežošanu un kūdrāju atjaunošanu. Paziņojumā izklāstīti īstermiņa un vidēja termiņa pasākumi, lai atbalstītu oglekļa dioksīda piesaistīšanu lauksaimniecībā un uzlabotu šo videi un klimatam draudzīgo uzņēmējdarbības modeļus. Komisija līdz gada beigām ierosinās tiesisko regulējumu dekarbonizācijas sertifikācijai.

Dalībvalstu nacionālie enerģētikas un klimata plāni

Atjaunojamo energoresursu direktīva (RED II, 2018) paredz saistošu vispārējo ES mērķi atjaunojamo energoresursu enerģijas jomā. Saskaņā ar ES pārvaldības regulu dalībvalstīm ir jānosaka savi valsts mērķi, lai sasniegtu Savienības kopējo mērķi. Tām bija jāiesniedz Komisijai nacionālie enerģētikas un klimata plāni (NECP) līdz 2019. gada beigām.

Latvija 2020.gadā jau sasniedza 42,1% atjaunojamās enerģijas īpatsvaru, kur elektroenerģijā, siltumapgādē, ēkās un rūpniecībā tas jau 2023.gadā būtiski pārsniedz 50%. ES pārvaldības modeļa regula arī paredz, ka dalībvalstīm reizi divos gados jāziņo Komisijai par pašreizējiem un plānotajiem politikas pasākumiem siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanai.

Citas aktuālas ar mežiem saistītas iniciatīvas

Atmežošanas regulas, ko Komisija publicēja 2021. gada novembrī, mērķis ir nepieļaut, lai ES tirgū nonāktu konkrēti produkti, kas izraisa atmežošanu vai mežu degradāciju, un attīstīt to ražošanas ķēdes. Jaunie pienākumi būtu īpaši vērsti uz importu no trešajām valstīm, taču tie

attiektos arī uz atmežošanu un mežu degradāciju, ko izraisa vietējā ražošana.